

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. „Relacje rządu z kobiecymi organizacjami pozarządowymi w Tanzanii”

Od początku lat 90. XX wieku tanzańskie NGO działające na rzecz praw kobiet angażowały się w tworzenie przestrzeni dla aktywności społecznej i dążyły do uniezależnienia się od scentralizowanej władzy. Pomimo represji występowały także z krytyką wobec partii rządzącej i sukcesywnie realizowały swoje cele. Obecna sytuacja polityczna jest jednak uznawana za niesprzyjającą dla podtrzymywania przyjaznych kontaktów z sektorem pozarządowym i niszcycielską wobec dotychczasowego dorobku NGO. Ponadto, z narracji występujących w literaturze przedmiotu wynika, że lokalnym NGO często stawiane są zarzuty o marginalizowanie rzeczywistych potrzeb grup, które reprezentują na rzecz realizowania agendy międzynarodowych darczyńców. Oskarżenia te są istotne, ponieważ podważają autonomię i profesjonalizm sektora pozarządowego, a także sugerują, że tanzańskie NGO jedynie adaptują strategie opracowane przez instytucje zewnętrzne. Powyższe spostrzeżenia posłużyły jako punkt referencyjny do przeprowadzenia badań i opracowania dysertacji.

W rozprawie zaprezentowano działalność miejskich środowisk kobiecych, przeprowadzono analizę ewolucji profili działalności organizacji pozarządowych działających na rzecz równouprawnienia oraz scharakteryzowano ich role w sferze politycznej na przykładzie Tanzanii. Zwrócono także szczególną uwagę na współczesny dyskurs dotyczący tanzańskiego sektora pozarządowego i sfery politycznej oraz postawiono pytania o stan relacji pomiędzy nimi. Sformułowano następującą hipotezę badawczą: organizacje pozarządowe działające na rzecz równouprawnienia pozostają autonomiczne wobec rządu dzięki praktykowanym formom rzecznictwa politycznego. Ponadto, wyszczególniono cztery pytania badawcze, takie jak: w jaki sposób ruchy kobiece postrzegają sferę polityczną w państwie i czy traktują ją jako szansę czy raczej jako ograniczenie dla ich aktywności? Jakie sytuacje są uznawane przez środowiska kobiece za sprzyjające podejmowaniu współpracy i/lub stawiania oporu wobec działań rządu? Kto konstruuje współczesny dyskurs dotyczący praw kobiet w sferze publicznej w państwie? Czy są to środowiska kobiece czy raczej podmioty zewnętrzne (jak ONZ lub inni zagraniczni donatorzy)? Jaka jest natura relacji pomiędzy kobiecymi NGO a pozostałymi podmiotami, tj. reprezentantami władzy państwowej, środowisk akademickich, sfery biznesu oraz darczyńców?

W rozprawie przyjęto konstruktywizm społeczny jako główną perspektywę teoretyczną. Wiele uwagi podczas prac nad dysertacją poświęcono także rozważaniom nad wzajemnym oddziaływaniem struktury i podmiotowości, ujętym w trzech modelach dialektycznych, tj. strukturalnym konstruktywizmie Pierra Bourdieu i teorii strukturacji Anthony'ego Giddensa; podejściu strategiczno-relacjonalnym Boba Jessopa oraz Colina Hay'a; a także ujęciu morfogenetycznym proponowanym przez Margaret Archer. Adaptacja podejścia konstruktywistycznego wraz ze wskazanymi perspektywami teoretycznymi znalazła odzwierciedlenie w metodyce zastosowanej w dysertacji. Podczas prowadzenia badań wykorzystano metody jakościowe, takie jak: wywiady pogłębione częściowo ustrukturyzowane, wywiady zogniskowane, obserwację uczestniczącą. Z kolei analiza danych została przeprowadzona w oparciu o następujące narzędzia i techniki badawcze: krytyczną analizę źródeł zastanych, analizę treści oraz Metodę Teorii Ugruntowanej. Metodą wyjściową była krytyczna analiza źródeł zastanych, która umożliwiła zdobycie wiedzy bazowej w kwestii badanego zagadnienia, którą uzupełniono z kolei poprzez analizę treści wypowiedzi przedstawicieli rządu Tanzanii oraz dokumentów oficjalnych. Następnie, dwukrotnie przeprowadzono badania terenowe w Tanzanii, w okresach: wrzesień 2015 roku i wrzesień – październik 2016 roku. Badania zrealizowano metodą wywiadów pogłębionych częściowo ustrukturyzowanych, wywiadów zogniskowanych oraz obserwacji uczestniczącej. Badania te były finansowane w ramach grantu z Narodowego Centrum Nauki – PRELUDIUM 9 o numerze 2015/17/N/HS5/00408 oraz grantu z Konkursu Wewnętrznych Projektów Badawczych Uniwersytetu Wrocławskiego o numerze 1385/M/ISM/15. W pracy przytoczone zostały także dane ilościowe opracowane przez panafrkańską sieć badawczą – Afrobarometer.

Dysertacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz z części końcowej. Do pracy dołączono także scenariusz wywiadów pogłębionych. We wstępie zaprezentowano temat rozprawy. Następnie skupiono się na omówieniu definicji, które uznano za kluczowe dla zrozumienia zależności występujących pomiędzy sektorem pozarządowym a sferą polityczną w Tanzanii. Określono także cele rozprawy, postawiono hipotezę badawczą i sformułowano pytania badawcze. Omówiono podejście teoretyczne wykorzystane na rzecz przygotowania dysertacji jak i stanowisko metodologiczne przyjęte podczas realizacji badań. Przedstawiono także uzasadnienie poszczególnych wyborów i dokonano przeglądu literatury przedmiotu o istotnym znaczeniu dla tematu pracy. Rozdział pierwszy został poświęcony wprowadzeniu teoretycznemu.

W rozdziale drugim przeanalizowano role kobiet w społeczeństwach afrykańskich. Następnie, w rozdziale trzecim dokonano analizy uwarunkowań rozwoju tanzańskiego sektora pozarządowego. Rozdział czwarty poświęcono prezentacji tanzańskich środowisk kobiecych. Rozdział piąty również zadedykowano Tanzanii. Skupiono się na określeniu relacji na linii rząd – kobiece organizacje pozarządowe. W ostatniej części dysertacji sformułowano odpowiedzi na pytania badawcze oraz podjęto próbę weryfikacji hipotezy badawczej. Ponadto, zaprezentowano wnioski dotyczące stanu relacji pomiędzy organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz równouprawnienia a sferą polityczną w Tanzanii. Przedstawiono także spostrzeżenia odnośnie wzajemnych stosunków środowisk kobiecych z donatorami, środowiskami akademickimi i sferą biznesu.

19.04.2019 Anna Cicheche